

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE TRIBVS BONORVM || operum generibus,||
ELEEMOSYNA,|| IEIVNIO ET ORATIONE;|| de que eorundem
operum vi, vsu, & || ratione, LIBRI TRES,|| AVCTORE ||
THEODORO PELTANO SO-||cietatis IESV Theologo.|| AD ...**

Peltanus, Theodor Anton

Ingolstadii, 1580

Qvarti. Iam inde ab Apostolorum ætate vsque ad hoc præsens æuum
aliquem semper ciborum delectum in Christi Ecclesia extitisse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46891](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46891)

nam quæ hæcenus allata sunt, ea maiorem partem ad eos spectât, qui Euangelicæ legis promulgationem antecesserunt, adeoque apud Euangelicæ libertatis præcones ad ciborum delectum statuum minus valida sunt.

Iam inde ab Apostolorum ætate, usq; ad hoc præsens euum, aliquem semper ciborum delectum in CHRISTI Ecclesia extitisse.

CAPVT QVARTVM.

AB ipso mundi exordio usq; ad Euangelium promulgatum, vel apud omnes, vel apud sanctiores aliquem perpetuò ciborum delectum obtinuisse, ostensum est hæcenus: proximum est, ut nonnulla de ea abstinentia testimonia in medium adferamus, quæ post publicatam Euangelij legem vel intra, vel extra ieiunium obtinuit, & etiamnum, ubi Ecclesiastica disciplina viget, obtinet.

ET quidem de eo delectu, quem Apostolos iis omnibus indixisse supra commemorauimus, qui ex Gentibus ad CHRISTI fidem conuertebantur, non est quòd pluribus agamus. Solùm monuerim, primos Christianos non solum abstinuisse à sanguine & suffocato; sed multos quoque à carnibus, aliisque lautioribus escis. Quomodo, inquebant, Gallia martyres, humanis carnibus vescuntur, (id enim flagitium illis à Paganis imponebatur,) qui ne carnes quidem animalium degustare consueverunt?

QVIN Philo quoque Iudæus Christianos, qui sub Marci Evangelistæ disciplina Alexandria viuebant, non solum à sanguine, suffocato, & carnibus sese cõtinuisse asserit; verùm à cæteris quoque omnibus, quæ è carne originem trahunt, vel cum carne cognitionem habent. Potus, ait, erat illis sola aqua, obsonium autem panis cum sale & hysopo. Abstinebant hi autem & cæteri omnes ab illis, non tanquam ab immundis, sed tanquam à certis vitiorum fomentis: Abstineo à carnibus, inquebat Bernhardus, ne dum nimis nutriunt carnem, simul & carnis nutriant vitia. Hæreticus aliter, nepe horret lac, & quicquid ex eo conficitur; potestremò omne, quod ex coitu procreatur. Rectè & Christianè, si nõ idcirco, quia ex coitu, sed ne ad coitum prouocent.

T 3 EODEM

Actor, 15.

Lib. 5. c. 1. hist. Eccliet.

Per multi in primitiua Ecclesia nõ modò à sanguine & suffocato, verùm etiam à carnibus abstinebant.

De vit. contèpl.

Ser. 66. sup. cat.

Quo sensu abstinentum à carnibus. Carnes carnis vitia nutriunt, & ad coitum prouocant.

Epic. diu. decret.
 Alio sensu &
 mente heresi im-
 buti, alio catho-
 lici à carnibus
 abstinent.
 Catech. 4.

Abstinentia à car-
 nibus præmia
 meretur.
 Lib. 3. c. 5. cont.
 Faust.

Lib. 1. c. 44. offi.

Rom. 14.
 Omnia vitiorum
 fomes & nutri-
 mentum carnes.

De conf. d. 5. c.
 Carnem.
 Monachis car-
 nium usus in-
 terdictus.
 Ser. 66. in cant.
 Abstinentia sa-
 tisfactio est pro
 peccatis.

EODEM tendit illud Theodoret: A vino & ab esu carni-um, & ab aliis eiusmodi abstinentiam non similiter, vt heretici, com-plectitur Ecclesia; illi enim ab his tanq̄ ab immundis abstinedum esse censent, Ecclesia autè nihil horum decreuit. Et illud Cyrilli Hierosolymitani: Ieiunamus à vino & carnibus abstinentes, non quòd oderimus hæc tanq̄ abominationes aliquas, sed quòd mercedem expectamus; vt cum ea, quæ sub sensum cadût, neglexerimus, fruamur spiritali mēsa, quæ sola potest mente cōprehendi, & vt nunc seminantes in lachrymis, in futuro sæculo cū exultatione metamus. Et illud Augustini: Christiani non heretici edomandi corporis causa, propter animā ab irrationalibus motibus amplius humiliandam, non quòd illa immunda esse credant, non solum à carnibus, verumetiam à quibusdam terræ fructibus abstinent.

ET illud Isidori: Postquam CHRIS TVS, qui est principium & finis, apparuit, hoc quod in principio suspēderat, etiam in tempo- rum sine retraxit, loquens per Apostolum suum: *Bonum est, nō man-ducare carnem, & non bibere vinum.* Et iterum: *Qui infirmus est, olera man-ducet.* Non igitur quia carnes malæ sunt, ideo prohibentur; sed quia illarum epulæ carnis luxuriam gignunt; Fomes enim & nu- trimentum omnium vitiorum sunt.

ET illud Episcopi Fructuosi: Carnem cuiq; monacho nec gu-standi, nec sumendi est concessa licentia, non q̄ creaturam DEI iudicemus indignam, sed quòd carnis abstinentia utilis & apta mo- nachis æstimetur: seruato tamen moderamine pietatis erga æ- gros. Et illud tandem Bernhardi: Abstinent hi, vt prædixit ille, à cibis, quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actio- ne: hinc quoq; hereticos sese probantes, non sanè quia abstinent, sed quia hereticè abstinent. Nam & ego quoq; interdum absti- neo, sed abstinentia mea satisfactio est pro peccatis, non super- flitio pro impietate. HÆC sat esse poterant ad id statuendum & persuadendum, quod in capitis huius titulo proponitur. At quia paulò antè indicatum est, ieiunium ecclesiasticum præter cætera, ciborum quoq; delectum deposcere, ex veterum monumentis quædam hic subdere placet, quæ clarè ostendant, maiores nostros iam inde ab Apostolorum ætate nunquam, citra eiusmodi dele- ctum, ieiunare consueuisse. Ordinem autem à ieiunio solenni- orum, ad cætera minus solennia progressum mox facturi.

Igitur

IGITUR Clemens Romanus illustris CHRISTI martyr, Petriq; in Põtificatu successor de postrema quadragesimalis ieiunij hebdomade ita scribit: Avino & carnibus abstinete vos iis diebus: sunt enim dies luctuosi, & non festi; paraſceuen autem & Sabbathũ integrum ieiunent, qui quidẽ possunt nihil gustantes vsq; ad galli cantum. Quod si quis non potest duorum dierum ieiunium continuare, seruet saltem Sabbathum; ait enim quodam in loco de se Dominus: *Quando discedet ab iis sponsus, ieiunabunt in iis diebus.* Iis igitur diebus sublatus est à falsis Iudæis, & crucifixus, & cum impijs reputatus. Huc facit illud Thelesphori quoque:

STATVIMVS, vt septem hebdomadas plenas ante sanctũ Pascha oēs Clerici à carne ieiunent. Quia sicut discreta debet esse vita clericorũ à laicorũ cõuersatione; ita & in ieiunio debet esse discretio. Has ergo septẽ hebdomadas oēs clerici à carne & delicijs ieiunent, & hymnis, & vigilijs, & orationibus die noctuq; inherere studeant.

Et illud Gregorij Magni: Par est, vt nos, qui his diebus à carnibus abstinemus, ab omnibus quoq; , quæ semetipsum trahunt originem, ieiunemus à lacte videlicet & caseo. Piscium autẽ vsus ita Christiano relinquitur, vt hoc illi infirmitatis solatium, non luxuriæ pariat incendium. Deniq; qui à carne abstinent, nequaquam sumptuosiora marinarum beluarum cõuiuia præparent. Vinum quoq; ita permittitur, vt ebrietatem omnino fugiamus.

Et illud Synodi sextæ: Accepimus in Armeniorũ regione, & in alijs locis in sabbatis & Dominicis sanctę Quadragesimę, quosdam oua & caseũ comedere. Visum est ergo, vt omnis DEI Ecclesia, quæ est in vniuerso terrarum orbe, vnum ordinẽ sequens ieiunium perficiat: & abſtineat ab ouis & caseo, quę quidem sunt fructus & foetus eorum, à quibus abſtinemus. Si aut hoc non obseruauerint, si sunt Clerici, deponantur; si laici, segregentur.

Et illud Synodi Toletanæ octauæ: Quisquis sine euitabili necessitate atq; fragilitate, & euidẽti languore seu etiam impossibilitate ætatis, diebus Quadragesimæ esum carniũ præsumperit attentare, non solum reus erit resurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus ab eiusdem diei sancta communione. Et hoc illi cumuletur ad pœnam, vt ipsius anni tempore ab omni esu carniũ abſtineat gulam, qui sacris diebus abstinentiæ oblitus est disciplinam.

ET

Lib. 5. Apostol. Const.

In Quadragesima abſtinendum à vino & carnibus.

Matth. 9.

Mar. 2.

D. 4. Statuimus, ep. ad omnes Episc.

Non modò à carnibus in Quadragesimali ieiunio abſtinendum, verum etiam à cæteris delicatiorib; elcis.

D. 4. Deniq; episc. ad August. Aug. Episc.

In Quadragesima ab omnibus abſtinendum, quæ à carne originem trahunt.

Can. 56.

Caseus & oua fructus & foetus carniũ sunt.

Can. 9.

Seuerum decretum contra eos, qui vescuntur carnibus diebus Quadragesimæ.

Cano. 50.

Quæ esca cōueniant abstinētiæ Quadragesimali.
Hom. 2. in Gen.

ET illud Laodicensis Synodi: Non oportet in Quadragesime quinta feria vltimæ hebdomadæ ieiunium dissolui, & totam Quadragesimam inhonorari, sed per totos hos dies ieiunare, & escis abstinētiæ conuenientibus, hoc est, aridioribus vti.

ET illud Chrysofomi: Nusquam hodie (est hîc sermo de primo Quadragesimæ die) tumultus, vel clamor, vel carniū concisiones, vel coquorum discursus, sed omnia illa abierunt; & imitatur hæc ciuitas honestam quâdam, continentem, & sobriam matrem familiâs.

Hæres. 75. cont. Aëri.

Cuiusmodi fuerint Aëriani.

ET illud Epiphani: In diebus Paschatis, hoc est, in septimana sancta, quando apud nos fiunt humicubationes, castitates, afflictiones, siccorum esus, omnesq; animarum salutis, ipsi (Aëriani) à summo manè obfonantur, carneq; & vino explentes venas, cachinnantur; ridētes ac subfannantes eos, qui sanctum hîc cultum hebdomadis paschatis perficiunt. Ecquid aliud faciunt huius nostræ ætatis Aëriani?

Serm. 3 pasch.

Quadragesima est tempus agonis.

Daniel. 1.
Daniel est focis nō solum abstinēt, sed etiam ieiunat.

ET illud Theophili Alexandrini: Nequaquam diebus Quadragesimæ, sicut luxuriosi diuites solent, vini poculum suspiramus; neque in procinctu & prælio, vbi labor & sudor est necessarius, carniū edulio delectemur. Qui legum præcepta custodiunt, ignorant vinum in ieiuniis, carniū esum repudiant, & infatiabilem auaritiā Dei timore compescunt. Non decet ieiunantes tempore agonis vesci carniū. Daniel & tres illi pueri docent, ieiuniorum tempore à vino & carniū abstinendum: sumere de terra semina, & potandam aquam, quibus comitibus nititur pudicitia.

Ser. 64. de temp.

Nunquam licet peccare.

Simil. oct.
Quomodo alibi ieiunabatur Apostolorū ætate.

ET illud Augustini: Sed & illa in Quadragesimæ diebus grandis vtilitas, quòd dum etiam à licitis abstinemus, magis ac magis monemur illicita vitare. Qui enim abstinemus nos à carniū, quibus aliis diebus vti licet? qui nos abstinemus à vino, quo moderatè vti licet? Qui ergo ista vitamus, quæ aliquando licent, in primis peccata fugiamus, quæ omnino nunquam licent. Hæc illi de Quadragesimalis ieiunij abstinētia.

AN omne ieiunium promiscuè pertinet illud Hermetis Apostolorum discipuli. Illo die, quo ieiunabis, nihil omnino gustabis nisi panem & aquam: & computata quantitate cibi, quem cæteris diebus comesturus eras, sumptum diei illius, quem facturus eras,

eras, repones, & dabis vidua, pupillo, aut inopi. Et illud Origenis: Quando ieiunamus, o viri, abstinemus nos, vt non gustemus carnem, nec vinum, nec superfluas escas.

Lib. 3. in Iob.

Et illud Basilij: Carnes non edis? sed comedis fratrem tuum. A vino abstines? sed ab iniuriis tibi non temperas. Et illud Athanasij: Inedia & vigiliarum in tantum patiens erat, vt crudelitatem viribus vinceret, pernoctabat in oratione sapientissime, edebat semel in die post solis occasum: non nunquam biduo aut triduo sic permanens, quarto demum die reficiebatur. Sumebat vero panem & sal potumque aqua perparum. De carnibus vero & vino melius tacere puto, quam quicquam dicere, quonia nec apud plurimos quidem monachos istiusmodi esca in vsu habentur.

Hom. 1. de ieiun.
In vita Anto.

Et illud Hieronymi: Cibus & vestimentum ei palma prebebat. Quod ne cui impossibile videatur, IESVM testor & sanctos Angelos eius, in ea eremi parte, qua iuxta Syriam Saracenis iungitur, vidisse me Monachos, de quibus vnus per 30. annos clausus hordeaceo pane, & lutulenta aqua vixit. Alter in cisterna veteri, quam gentili sermone Syri cubam vocant, quinque caricis per singulos dies sustentabatur.

In vit. pau. Er.

Incomparabilis
abstinentia quorundam
Monachorum.

Et illud item eiusdem: A vigesimo primo anno vsque ad 27. tribus annis dimidium lentis sextarium madefactum aqua frigida comedit, & aliis tribus panem aridum cum sale & aqua. A 27. vsque ad 30. herbis agrestibus & virgultorum quorundam radicibus crudis sustentatus est. A 31. vsque ad 35. sex uncias hordeacei panis & coctum modicum olus absque oleo in cibo habuit. Sentiens autem caligare oculos suos, & totum corpus impetigine & punicea quadam scabredine contrahi, ad superiorem victum adiecit oleum, & vsque ad sexagesimum vitam suam annum hoc continentiae cucurrit gradu, nihil extrinsecus, aut pomorum, aut leguminis, aut cuiuslibet rei gustans.

In vit. Hilario.

Incredibilis
abstinentia Abbat
is Hilarionis.

Et illud tandem Rabani: Leguntur aliqui Sanctorum per biduanas, siue per triduanas, siue etiam per totam hebdomadam ieiunium extendere. Plerique quod nec vinum, nec siceram biberint, nec aliquid manducauerint, praeter panem siccum & olera. Alij quod ab omni carne abstinerint. Alij quod intantum se abstinerint, quod nec pane, nec cibo vsi sint, sed paucis caricis corpus suum sustentauerint.

Lib. 2. ca. 25. de
Cler. institut.

De abstinentia porro quarundam feriarum, intra quamlibet

V septi-

septimanā agit illud Damasceni: Ieiunia feria quarta & sexta seruari, & pascha celebrari prohibet (Aërius) stata hæc omnia dānat. Carnibus & cibus omnis generis vsus est sine religione. Quòd si quis ieiunium seruare velit, id ab eo certis diebus seruari negat oportere, sed quando uolet: Negat enim se lege teneri.

Et illud rursus Gregorij septimi: Quia dies sabbati apud sanctos Patres nostros in abstinentia celebris habitus est, nos eorundem auctoritatem sequentes, salubriter admonemus, ut quicumque se Christianę religionis participem esse desiderat, ab esu carniū eadem die, nisi maiori festiuitate interueniente, vel infirmitate impediēte, abstineat.

Et illud item Leonis quarti Pont: Max: de esu carniū apud nos vetustissima, & nō improbanda traditio semper est tenenda, ut à cœnæ termino, quæ fit in principio noctis quartæ, quæ lucefcit in quarta feria vsq; ad diluculū quintæ ferię; Et similiter à cœna noctis sextæ ferię, quæ lucefcit in sexta feria non imperitè ieiunatio vsq; ad sabbati lucem, quantum de diei parte aliquis ieiunare maluerit, vel debuerit, protendatur.

Et illud demum Ambrosij: Sunt quidā, qui quarta feria carnē non edendam statuerunt; sunt qui sabbatis, sunt item, qui à pascha vsq; ad pentecosten edāt; est qui nunq̄ edat. Eadem hæc disparitas etiamnum in Ecclesia DEI obtinet. Siquidem quibusdam in locis non modò sabbato & profabbato abstinetur à carnibus, verum etiam feria quarta. Alibi, quòd pisces desint, etiā sabbato aliquis carniū vsus conceditur. Nonnulli tota vita non solūm à carnibus, verum etiam ab ouis se continent, nō quòd isthæc immunda censeant, sed quòd DEO, per abstinentiam sese commendare studeant. Patet ex his ergo, non solūm veteres Iudæos, sed veteres quoq; Christianos aliquē semp ciborū delectū obseruasse, adeoq; q̄ de abstinentia à carnibus & aliis quibusdā escis in Ecclesia traduntur, ea heri à Monachis non esse excogitata, sed ab ipsis Apostolis profecta, fidaq; traditione inde ad nos vsq; propagata.

Ecce quid mirum est: si Christiani, veteresq; Iudæi, vel obediētis, vel mortificationis causa à quibusdā abstineant, olimue abstinerint; cum quędam etiā apud Gentium nationes veræ abstinentiæ & ieiunationis umbræ aliquando extiterint? Possem equidem plurima eius rei exempla in medium adducere, verum ne quem

pro-

Lib. de Hæres.

Hæretici vlla se lege teneri negant.

D. 5. de Conf. Quadrag.

Sabbato maiorū instituto abstinentiū à carnibus.

D. 3. de Conf. Ca. de esu.

Quondam die Mercurij ieiunabatur, & à carnibus abstinebatur.

Ad cor. 10. Rom.

In esu carniū, vel in abstinentia porius à carnibus, ætate Ambrosij magna varietas.

Ciborum delectus vnā cum Ecclesia exortus.

Pagani quoque suas habuere abstinentias & ieiunationes.

prolixitate offendam, ea solùm adduxisse contentus ero, quæ Hieronymus contra improbam Iouiniani doctrinam & gulam adfert. Scribit is autem inter cætera in hunc modum:

DICÆARCHVS in libris antiquitatũ refert sub Saturno, id est, aureo sæculo, cum omnia humus funderet, nullos comedisse carnes, sed vniuersos vixisse frugibus & ponis, quæ sponte terra gignebat. & paucis interiectis subdit: Persarum Regis Cyri vitã Xenophon octo voluminibus explicat. Polëta, & cardamo, & sale, & pane cibario eos asserens vicitare. Lacedæmoniorũ mensæ frugalitatisq; & supradictus Xenophon, & Theophrastus, & omnes penè scriptores Græciæ testes sunt. Cherephon Stoicus, vir eloquentissimus narrat de vita antiquorũ Aegypti Sacerdotum, quod omnibus mundi negotiis, curisq; postpositis semp in templo fuerint, & rerum naturas, causasq; & rationes syderũ contemplati sint, nunquam mulieribus se miscuerint, nunq cognatos & propinquos, ne liberos quidẽ viderint ex eo tẽpore, quo diuino cultui cœpissent inservire, carnibus & vino se semper abstinerint, propter tenuitatem sensus & vertiginẽ capitis, quem ex paruo cibo patiebãtur; & maximè p̄opter appetitus libidinis, qui ex his cibis & ex hac potione nascuntur. Pane rarò vescabantur, ne onerarent stomachum, & si quãdo comedebant, tusum pariter hyssopum sumebãt in cibo, vt escam grauiorem illius calore decoquerent. & infra:

IOSEPHVS in secũda Iudaicę captiuitatis historia tria describit dogmata Iudæorũ: Phariseos, Sadduceos, & Essæos, quorũ nouissimos miris effert laudibus, quod & vxoribus, & vino, & carnibus semp abstinerint; & quotidianum ieiunium verterint in naturã. Cizycenus & Asclepiades Cyprius etate, qua Pygmalion in Oriẽte regnabat, scribunt esum carniũ non fuisse. Eubulus quoq; , q̄ti historĩã Mithrę multis voluminibus explicuit, narrat, apud Persas tria Magorum genera fuisse, quorũ primos, qui sunt doctissimi & eloquẽtissimi, excepta farina & olere, nihil amplius in cibo sumere. Apud Eleusinã & volucibus & piscibus abstinere solemne est. Bardafenes vir Babylonius in duo dogmata Indos Gymnosophistas diuidit: quorum alterum appellat Brachmanes, alterũ Samanæos, q̄ tantę continentię sint, vt vel pomis arborũ iuxta Gangem flumiã, vel publico orizæ & farinæ vtantur cibo; & cum Rex ad eos venerit, adorare eos solitus sit, pacemq; suę puincię in illorũ precibus arbitrari sitam.

V 2 EVRI-

Hier. lib. 2. cont. Iouin.

Regnate Saturno carniũ viũ inuitatus.

Summa sacerdotum Aegypti cõtinentia & abstinentia.

Tres apud Iudæos sectę, è quibus Essæi continentiores & abstinentiores.

Apud Persas tria Magorum genera.

Brachmanes & Samanæi Gymnosophistæ.

Sacerdotes Iouis
in Creta à carni-
bus abstinēt.

EVRIPIDES in Creta Iouis Prophetas non solum carnibus, sed etiam coctis cibis abstinuisse refert. Xenocrates Philosophus de Triptolemi legibus apud Athenienses tria tantum precepta in templo Eleusinae residere scribit; Nimirum venerandos Deos, venerandos parentes, carnibus non vescendum. Orpheus in Carmine suo esum carniū detestatur. Pythagoræ, Socratis, Antistenis, & reliquorum frugalitatem referrem in confusionem nostram, nisi & longius esset, & proprii operis egeret. Hæc omnia Hieronymus contra Iouinianum, eiusdemque sectatores, quæ clarè ostendunt, apud Paganos quoque veramque religionis ignaros abstinentiam, ciborumque delectum suum etiam habuisse locum. Fatendum est tamen, & fatemur libenter, non omnes illos, quorum B. Hieronymus meminit, virtutis studio ductos abstinuisse; sed quosdam quoque prava quadam superstitione occæcatos: Sed hæc interim superstitio piorum religionem non infirmit, sed confirmat. Superest ut ea paucis proponamus & diluamus, quæ moderni Aëriani & Iouinianistæ contra ciborum delectum obiectare solent.

Quæ Aëriani, caterique, qui cum illis faciunt, contra ciborum delectum obiiciunt, ea nihil verè & efficaciter probare.

CAPVT QVINTVM.

PRIMVM AERIANORVM ARGVMENTVM.

VT cultus quispiam DEO sit gratus, ab ipso institutus, vel preceptus sit oportet: At ciborum delectum CHRISTVS Dominus, neque instituit, neque precepit, quin potius omnibus omnia promiscuè citra ullam exceptionem indulset; ait enim: *In quamcumque civitatem intraveritis, & susceperint vos, manducate, quæ apponuntur vobis. Non enim quod intrat in os, inquinat hominem; sed quod procedit ex ore, hoc inquinat hominem.* Hæc ille, quæ Apostolus ad verbum penè repetit. Scribit enim: *Si quis vocat vos infidelium ad cœnam, & vultis ire, omne, quod vobis apponitur, manducate.* Idem ad Timotheum scribens, infidelitatis notam iis impingere non dubitat, qui cibos, quos cum gratiarum actione percipere licet, olim prohiberi erant.

Luc. 10.

Matth. 15.

1. Cor. 10.

1. Timot. 4.

SOLV.